SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVIII. No. 91. JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, MAY 15, 1991 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 15-го ТРАВНЯ 1991 Ч. 91. РІК XCVIII.

УКРАЇНЦІ В РУМУНІЇ ПРОТЕСТУЮТЬ

Москва (ПС УРП). — Тут в неділю, 12-го травня, газета „Комсомольская Правда" надрукувала повідомлення про конфлікт на румунсько-совєтському кордоні, де 18,000 осіб українського походження погрозили масово перейти через кордон до Совєтського Союзу, якщо місцеві власті не виконають їхні вимоги.

Ці люди живуть у двох прикордонних селах Пойна-де-Суб-Мунте і Репедя Мармароського повіту. Представники Союзу Українців Румунії протягом трьох днів мітингують, протестуючи проти несправедливого розподілення земельних ділянок і проти вкрай обмеженого забезпечення продуктами та медикаментами.

Керівники Союзу Українців Румунії вимагають від влади повіту Мармарош вжити термінових заходів для полагодження конфлікту. Префект повіту заявив, що не змінить рішення про розподіл землі, але має намір звернутися до уряду Румунії з проханням призначити спеціальну урядову комісію для розгляду цього конфлікту.

Напружена ситуація також у Молдові, де на 14-го травня були заплановані демонстрації в Кишиневі, у зв'язку з початком праці сесії Верховної Ради Молдови в цей день. Незалежні кореспонденти повідомляють, що до столиці Молдови активно прибувають загони міліції особливого призначення (ЗМОП). Змопівців поселяють у студентські гуртожитки, в тому числі в гуртожиток Сільськогосподарського інституту.

ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОЇ ЖІНКИ

Ню Йорк. — Відділ товариства „Самопоміч" у співпраці з Клюбом Сеньйорів в Ню Йорку запрошує на День Української Жінки. З розповіддю про жінок в Україні виступить Раїса Руденко. Імпреза відбудеться в суботу, 25-го травня, о год. 2-ій по полудні в домівці „Самопомочі", 98 Друга авеню.

МИТРОПОЛИТ В. СТЕРНЮК ПРИЇЖДЖАЄ ДО ЗСА

Стемфорд, Конн. — Епархіяльний уряд повідомляє, що в середу, 15-го травня, приїжджає до З'єднаних Стейтів Америки Владика Володимир Стернюк, Митрополит Львівський, який 19-го травня отримає почесний докторат від католицького коледжу Пресвятої Богородиці в Еммітсбиргу, Мд.

Владика В. Стернюк

В інформації сказано, що Владика-Митрополит прибуде на летовище ім. Кеннеді о год. 3:30 по полудні повітряною лінією КЛМ (лет 614); о год. 6-ій по полудні того ж дня відбудеться у Стемфорді офіційне привітання Митрополита В. Стернюка на площі біля музею. В четвер, 16-го травня, в каплиці семінарії св. Василія о год. 10-ій рано буде правитись Служба Божа, а після полуденку і відпочинку — відвідини музею. В п'ятницю, 17-го травня Митрополит відвідає членів родини у Філядельфії, а 19-го, як було вже сказано, відбудеться церемонія вручення почесного докторату. До Еммітсбиргу супроводжатиме Митрополита о.д-р Іван Білянич.

Решта часу Владика Стернюк перебуватиме у родини, аж до 25-го травня. Того дня він повернеться ввечорі до Стемфорду, а в неділю, 26-го травня, правитиме Архиєрейську Службу Божу в храмі св. Юра в Ню Йорку. Вірні матимуть змогу зустрітись і привітати високого гостя під час полуденку.

У понеділок, 27-го травня, Владика від'їде до Чикаго; 30-го травня відвідає Клівленд, а 31-го травня повернеться до Філядельфії. В суботу, 1-го червня, відбудеться родинний обряд вінчання у Лігайтоні, Па., з участю Митрополита В. Стернюка, а 4-го червня гість, у супроводі членів родини, поїде до Баффало.

Н. МАТВІЄНКО В РОЧЕСТЕРІ

Рочестер, Н. Й. — Тут у неділю, 19-го травня, відбудеться концерт відомої співачки з України Ніни Матвієнко. Імпреза відбудеться в приміщенні Істрідж школі, початок її о год. 7-ій вечора.

Сирія відкинула пропозиції Дж. Бейкера

Вашінгтон. — У п'ятницю, 10-го травня, державний секретар Джеймс Бейкер відправився в четверту за останні два місяці поїздку на Близький Схід. Мета чергової близькосхідної місії державного секретаря — спробувати посадити за стіл переговорів Ізраїль і арабські країни. Досі Бейкерові не вдалося навести мости між становищем, зайнятим Ізраїлем і арабами.

У неділю, 12-го травня, державний секретар ЗСА в черговий раз зустрівся з президентом Сирії Гафезом Ассадом і провів з ним шестигодинну розмову. Оба постаралися всесторонньо обговорити складні справи, зв'язані з мирним врегулюванням відносин між Ізраїлем і арабськими державами.

В суботу Дж. Бейкер заявив журналістам про успіхи своєї чергової місії на Близький Схід. За його словами, бажана мета — конференція у справі мирного врегулювання арабсько-ізраїльського конфлікту — як ніколи близька до досягнення. Однак, як стало відомо пізніше, Сирія відкинула пропозиції Бейкера, а, як твердять коментатори, без участи Сирії навряд чи може буде почати мирні переговори.

Із Дамаску Бейкер вилетів у Каїр, де він повинен зустрітися з президентом Єгипту Госні Мубараком і совєтським міністром закордонних справ Олександром Безсмертних, який також перебуває на Близькому Сході.

Вперше шість арабських країн — членів Ради для співпраці в районі Перської затоки — заявили про те, що готові співпрацювати з Ізраїлем в деяких економічних і екологічних областях, наприклад, спільно вирішуючи проблему розподілу питної води, брак якої на Близькому Сході сильно відчувається. Ці країни, які, правда, не межують з Ізраїлем, також погодилися післати своїх представників на майбутні арабсько-ізраїльські переговори, якщо такі відбудуться.

Прем'єр-міністер Ізраїля Іцак Шамір дуже ускладнив завдання Бейкера, заявивши в неділю, що його країна ні при яких умовах не поверне території, захоплені в Сирії, Йорданії і Єгипту в результаті Шестиденної війни 1967 року.

Суть мирних пропозицій З'єднаних Стейтів заключається в тому, щоб Ізраїль погодився в обмін на визнання своєї державности і непорушности своїх кордонів зі сторони арабських держав повернути їм хоч би частину захоплених територій.

КВАРТЕТ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

Філядельфія. — Тут у неділю, 19-го травня, в Українському Освітньо-Культурному Центрі, відбудеться концерт вокального квартету „Явір" з України під патронатом УНС. Початок о год. 6-ій вечора. За інформаціями звертатися до УОКЦентру, крамниці „Дора" або до фірми „Євшан" (514) 630-9858.

ВЕРХОВНА РАДА СССР НЕ ПРИЙНЯЛА ЕМІҐРАЦІЙНОГО ЗАКОНУ

Москва. — Незважаючи на дворічну підготову і підтримку нового еміграційного закону генеральним секретарем ЦК КПСС і президентом СССР Михайлом Горбачовим, Верховна Рада СССР знову відклала голосування над законопроєктом, який передбачає значну лібералізацію виїзду і в'їзду совєтських громадян за кордон. У зв'язку з трудношами Президія Верховної Ради вирішила відіслати законопроєкт знову до еміграційної комісії для дальших дискусій і „одобрення", що означає відкладення прийняття закону на чергових кілька або й кільканадцять місяців.

Совєтські офіційні особи, пояснюючи кажуть, що новий еміграційний закон коштував би державну касу СССР понад 20 біл. дол. витрат. Потрібно було б ввести нові пашпорти для совєтських громадян, надрукувати нові анкети, зорганізувати на кордонах СССР десятки нових пропускних пунктів і різко збільшити полети совєтської пасажирської лінії „Аерофлоту".

Західні спостерігачі і акредитовані кореспонденти кажуть, що совєтські парляментаристи і урядові чинники навіть не брали до уваги використовування західних летунських ліній, принаймні тих, які вже встановили свої полети між західними місцевостями і Москвою, наприклад „Люфтганза", „Сабена", „Пан-Амерікен" та інші.

Переважна мабуть друга можливість залишення за кордоном багатьох совєтських громадян, а це в свою чергу означатиме масову втечу „мозків", тобто вчених різних галузей з СССР, яких і так бракує в тій країні, зокрема з ділянки технології. Про це й інші причини відкрито говорили на форумі Верховної Ради СССР численні депутати, які відкрито заявили, що навіть у випадку прийняття закону про вільну еміграцію, він не поступить скоріше в силу, як в 1992 році. Чимало депутатів, зокрема консервативних, явно ворожо й неґативно поставились до законопроєкту і відкрито підкреслювали, що голосуватимуть проти його прийняття.

У понеділок, 13-го травня голосування над законом відбулося в Раді Національностей, але прихильники закону не змогли здобути потрібної кількости 133 голоси і закон перепав. Дальша процедура із законом неясна. Ніхто, включно з президентською радою, не знає як з цих джунглів вийти. Прихильники закону напевно домагатимуться повторення голосування, або пропонуватимуть прийняття закону звичайною більшістю голосів. Один із авторів законопроєкту, депутат Федір Бурлацький з обуренням говорив про те, що соромно говорити на форумі ВР СССР про основні права громадян, які їм вже давно належаться. Новий закон може навіть тільки в теорії, забезпечить совєтським громадянам право, яким вже віддавна користуються громадяни інших країн світу. „Право на виїзд, — заявила депутат Ірена Андреєва, — важлива гарантія рівности і справедливости". Бурлацький назвав відкладення законопроєкту „антинародним актом консерватистів".

М. Горбачов надіявся, що СССР, прийнявши закон про вільну еміграцію, отримає статус упривілейованої держави в економічних справах, зокрема в ЗСА. Конгрес З'єднаних Стейтів Америки поставив справу вільної еміграції, як обов'язкову передумову для надання цього статусу.

Закордонні політичні аналітики ще раз звернули увагу на ненормальність існуючої ситуації в Совєтському Союзі, але підкреслили, що цивілізовані люди на Заході взагалі не дивуються таким совєтським „викрутасам", бо в однопартійній тоталітарній системі інакше бути не може.

БЕНКЕТ-БАЛЬ АБІТУРІЄНТІВ

Іст Гановер, Н. Дж. — Тут у суботу, 8-го червня, в Рамада Готелі, дорога ч. 130, відбудеться бенкет-баль абітурієнтів шкіл українознавства метрополії Ню Йорку. В програмі — роздача дипломів і нагород, мистецька частина, вечеря і забава. Початок о 7-ій год. вечора, забава почнеться о год. 9-ій вечора. **Квитки на бенкет і баль в ціні 25 дол., тільки на баль — 10 дол. Гратиме оркестра „Темпо".** В справі зголошень слід звертатися до Олени Юрчук (201) 994-2086 або до Марти Лиско (201) 915-0438.

Київський квартет „Явір" зачарував Дітройт

Квартет „Явір" з акомпаньятором

Дітройт. — Київський вокальний квартет „Явір", який приїхав в турне по Америці й Канаді під патронатом Українського Народного Союзу й під технічною координацією фірми „Євшан", 9-го травня відбув свою американську прем'єру в Дітройті.

Концерт відкрила Марійка Сохан-Тимець із фірми „Євшан", вітаючи гостей та виконавців з України. Вигололошено признання і подяку УНСоюзові за патронат та допомогу у здійсненні цього концертового турне.

Двогодинна програма, яка включала патріотичні, стрілецькі, ліричні та інші пісні, повністю захопила

(Закінчення на стор. 3)

ІДЕНТИФІКОВАНО ОСТАНКИ МИТРОПОЛИТА А. ШЕПТИЦЬКОГО

Львів (УНІАР). — Тут 7-го травня комісія експертів на чолі з Кардиналом і Першоієрархом УКЦ Мирославом Іваном Любачівським здійснила ексгумацію у крипті собору св. Юра у Львові і позитивно ідентифікувала тлінні останки Слуги Божого Митрополита Андрея Шептицького.

Ексгумаційна комісія заспокоїла багатьох вірних в Україні та в діяспорі. Річ в тому, що вже давно почали ширитися чутки нібито у крипті тлінні останки Слуги Божого А. Шептицького замінено прахом іншої людини. Навіть Патріярх Йосиф Сліпий мав сумніви щодо цього. Беручи до уваги численні фотографії Митрополита, свідчення людей, які знали його і провели поруч з ним останні роки його життя, брали участь у похованні, члени комісії дійшли висновку, що останки, котрі вони оглянули, є власне тим, що залишилося від тіла Митрополита Андрія. Труну Митрополита відкрили, і нинішній глава УГКЦеркви Владика Любачівський, поблагословив тлінні останки свяченою водою і ручним хрестом.

На смітнику знайдено листи до А. Сахарова.

Москва. — Тут в середу, 8-го травня, газета „Куранти" помістила повідомлення, що в Нижньому Новгороді напередодні 70-ліття від дня народження нині покійного академіка Андрія Сахарова на смітнику біля поштового відділу ч. 137, куди продовж сімох років надходила кореспонденція для засланого в Горький академіка, знайдено адресовані йому листи з-перед п'яти літ.

Серед них привітання з 65-літтям з Італії та Австрії, і повідомлення про те, що комісія Президії Академії Наук СССР дозволила опальному академікові передплатити на 1985 рік журнал „Сайентіфік Америка", листи від колеґ з університету Грацу, Австрія, і Філядельфії, ЗСА, наукові статті фізиків Франції, Швайцарії, Німеччини, СССР, ЗСА, Китаю.

ПОМ'ЯНУТЬ Т. БОРОВЦЯ-БУЛЬБУ

Ню Йорк. — Команда Буковинського Куреня та Головна Команда Союзу Ветеранів Української Резистансу повідомляє, що тут в неділю, 19-го травня, в катедрі св. Володимира, 82-га вулиця між Колумбус і Амстердам авеню, о год. 10-ій ранку відправлятиметься **Свята Літургія і Панахида за сл. п. отамана Тараса Боровця-Бульбу, організатора і творця Поліської Січі та Української Повстанської Армії на Україні під час Другої Світової Війни.**

У СВІТІ

ГОЛОВА РАДИ МІНІСТРІВ СССР Валентін Павлов під час інтерв'ю з кореспондентом незалежного совєтського пресового агентства „Інтерфакс" заявив, що очолюваний ним уряд буде незабаром займатися справою зміцнення вартости совєтського карбованця, щоб принаймнєе наблизити його до вартости західньоевропейської валюти. Совєтський прем'єр не назвав ані одного прикладу, як він це думає перевести в життя. Поінформовані особи кажуть, що кремлівські керівники правдоподібно витягнуть зі своїх сховків запаси золота і таким способом зміцнять, принаймні на якийсь час, вартість карбованця на міжнародному валютному ринку та поважвлять торгівлю між СССР і Європейською економічною спільнотою. Павлов зацікавлений також інвестиціями західних капіталів в розбудову і модернізацію совєтської економіки, зокрема тих підприємств, які продукують товари першої потреби. Допоміжною у цих заходах Павлова буде заява президента ЗСА Джорджа Буша, що він підтримує ідею поширення допомоги для СССР, а згладно виділення позички для закупу в ЗСА американської пшениці й інших товарів.

В НЕДІЛЮ, 12-ГО ТРАВНЯ, до Банґладеш прибула більша група військових спеціялістів, які включають також лікарів та інший медичний персонал, з метою допомогти місцевим властям зліквідувати, або принаймні злагіднити наслідки страшної катастрофи-циклону, яка не тільки знищила велику частину країни, але спричинилась до великого нещастя, яке ріко коли переживають інші країни світу. Число вбитих вже доходить до 140,000 осіб, сотні тисяч осіб втратили дах над головою, а найменше вісім міл. бангладешців страждають від голоду. Невистачає досліво всього, але в першу чергу медикаментів, питної води, шатер, накривал, одягу, харчів та інших речей. 64 американських військовиків-спеціялістів, які належать до морської піхоти, входять в міжнародний контингент спеціялістів. Уряд ЗСА висилає до тієї країни не тільки спеціялістів, але також потрібні матеріяли, а зокрема харчі і медикаменти.

В ОСЛЬО, НОРВЕГІЯ, відбулась міжнародна конференція для справ боротьби з наркотиками, у якій, перший раз в історії, брали участь також совєтські та східньоевропейські спеціялісти. В загальному на конференцію прислали своїх представників 29 европейських країн. Східньоевропейські представники, а також представники СССР заявили, що їхню участь треба вважати особливо важливою, бо у зв'язку зі зміною політичного укладу сил змінилися також шляхи достави наркотиків на европейський континент. Представник СССР заявив, що раніше наркотики надходили до Совєтського Союзу тільки зі Заходу, тепер, навпаки, контрабанда перекидає їх із Закавказзя і Середньої Азії у східні регіони СССР, до Східньої Европи й далі на Захід.

АҐЕНТСТВО АССОШІЕЙТЕД Пресс інформує, що уряд Совєтського Союзу продовжує скривати справу Рауля Валленберґа, заявили представники міжнародної групи, яка займається розшуками шведського дипломата, який під час Другої світової війни допоміг багатьом тисячам мадярських жидів виїхати на Захід, видавши їм шведські пашпорти. Група прийшла до висновку, що Р. Валленберг був ще живим в 1968 році і не помер в тюрмі в 1947 році як каже офіційна совєтська пропаганда. В 1968 році СССР пропонував Швеції обміняти Валленберга на заарештованого шведами совєтського шпигуна, — заявив канадський юрист Ирвин Котлер, який віддавна займається розшуками за Валленбергом, заарештованим в 1945 році совєтською військовою розвідкою (СМРШ-ом). На пресконференції Котлер заявив, що Валленберга бачили в совєтських ҐУЛаґах в 1970-80 роках. Сьогодні йому було б 78 років. **Отже треба припускати**, що теоретично він може бути ще живим.

В АМЕРИЦІ

ПРЕЗИДЕНТ ДЖОРДЖ БУШ, промовляючи до негритянських студентів-випускників Гемптон університету у Вірджінії, заявив, що він дальше буде боротися проти дискримінації. Крім того, він дещо довше зупинився над висненням своєї економічної політики в країні, включно зі справою вільної торгівлі з Мехіко та зменшення оподаткування заробітків капіталовкладення, бо це на думку Президента дає „найбільш справедливу можливість кожному американцеві змагатися за свою власну долю".

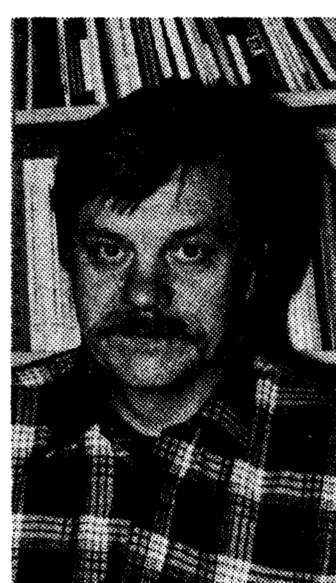
РЕЧНИКИ УРЯДУ ПРЕЗИДЕНТА Джорджа Буша заявляють, що справа дальшої допомоги Афганістанові ще не є вирішена. Діло в тому, що Президент найперше мусить звернутися до Конгресу про виділення відповідних фондів, конечних для дальшої підтримки груп афганських повстанців, чого він ще не зробив. Однаке, коли базуватись на словах заступника пресового секретаря, то це мабуть і є тією причиною чому ще питання будуть наново розглядати.

ВАШІНГТОН ОТРИМАВ НОВЕ прохання від уряду СССР, щоби продати йому на кредит американське збіжжя вартости 1.5 біл. дол. Прийшло це прохання як побічне разом з іншими урядовими депешами і також його прийнято. Одначе, згідно з твердженнями аналітиків і совєтологів це прохання не є побічним, а радше дуже конечним. У Вашінгтоні з цього приводу заходять деякі розбіжності в думках. З одного боку американські фермери потребують СССР в майбутньому, як ринку збуту, тому домагаються, щоби Уряд дав свою згоду на продаж зерна. З другого боку члени Уряду президента Буша хочуть використати це як засіб примусити СССР до дещо більш приспішеного ходу в сторону економіки вільного ринку.

БУДУЧИ ПІД СИЛЬНИМ натиском з усіх боків щоби змінити систему охорони здоров'я в країні, президент Джордж Буш зробив перший пробний крок в цьому напрямку, висилаючи до Конгресу пропозицію, що допомогла б контролювати найбільш дорогий аспект цієї програми, а саме судові справи про лікарське недбальство. Пропозиція Президента передбачує усталення судових винагород, що їх повинні схвалити окремі стейти. Крім того, там запропоновано, щоби зобов'язати кожний стейт в країні включитися в цю програму, в іншому випадку Федеральний уряд припинить фонди, призначені на покриття програм Медікер і Медікейд.

Його творчість потрібна людям

Джерзі Сіті, Н.Дж. (Г. Колесса). — Кіномистецтво відіграє велику виховну роль в житті суспільства. Тому тепер, коли дух національної самосвідомости з новою силою пробуджується в Україні, особливо гостро стала потреба в професійному національному мистецтві, зокрема в кіномистецтві.

Б. Шиленко

Широко висвітлити найяскравіші сторінки нашої історії, замовчувані або подані совєтськими істориками в перекрученому вигляді, виховувати українське суспільство, особливо молодь, в дусі патріотизму, збагачувати їх знаннями про рідну землю поставив собі за мету київський кінорежисер Борис Шиленко, член Української Гельсінкської Спілки та Української Республіканської Партії, який приїхав до Америки на запрошення організації „Відео-Пролог" і завітав до редакції „Свободи".

— Багато із задуманого я не міг здійснити, — розповідає наш гість, — наприклад, не зняв „Марусю Чурай", „Кайдашеву сім'ю" та інші твори. Сценарій одного з моїх фільмів чекав 12 років, поки був зфільмований. Цю проблему я висвітлив в своїй брошурі „Чому немає кіно на Україні".

— Як Вам вдалося „пробитися" крізь куртину совєтського шовінізму і бюрократії?

— В зв'язку із змінами в Україні, які принесли більшу свободу творчости, стало можливим створення незалежних організацій. І я створив свою незалежну кіностудію „Джерело". В цьому мені допомогли свідомі і ідейні люди, керівники київських підприємств, які розуміли всю важливість справи і спонзорували її.

— Що собою уявляє Ваша кіностудія?

— Творчий колектив „Джерела" складається з восьми осіб; при кіностудії створено вокально-інструментальний ансамбль з цією ж назвою. Цей ансамбль, якому притаманний оригінальний спосіб виконання, займається озвученням фільмів. В складі кіностудії працює також мистkиня, яка займається підбором відповідних стилевих костюмів. Але для повної незалежности нам бракує технічних засобів — апаратури та плівки. Покищо отримати їх можна було тільки від Кіностудії ім. О. Довженка, яка є організацією державною і має ці технічні засоби. Це ставить нас у залежність, не дає можливости свобідно працювати, а навіть створює несприятливі обставини. Наприклад, ми придбали для фільмування оригінальні стилеві народні костюми з художньої цінности,

(Закінчення на стор. 3)

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.

Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінґтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Postmaster: Send address changes to:

"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00.
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Балтійські країни — крок ближче до самостійности

Упадок царату у березні 1917 року був наче гаслом до зриву всім поярмлених Москвою народів. Деякі з них, як Україна, були на такий шанс цілком неприготовані. Критики на адресу Української Центральної Ради чи на окремих тодішніх керівних діячів, як ніби винуватців прогри, забувають, що з вибухом Першої світової війни не було в Україні ні однієї української народної школи, ні однієї газети, ні однієї Читальні „Просвіти". Коли протягом несповна одного року можна було проголосити чотири Універсали і вести визвольну війну імпровізованою Дійовою Армією аж до листопада 1920 року — то це було чудо. Тодішня „невтральність" українізованих на папері трьох мільйонів війська, отаманія і всі інші неґативи — були логічним наслідком русифікації, яка насправді сягала до Переяславського договору з 1654 року і битви під Полтавою 1709 року. Литва, історією тісно пов'язана з історією України довше зберегла державну самостійність, бо до 1940 року. Вона, як і Україна, мала те нещастя, що її ґеополітичне положення було поміж Польщею і Україною. „Большая Русская Енциклопедія" говорить про „вітчизняну війну", яка насправді була загарбницьким збройним походом проти новоусамостійнених країн. Польща повела зараз 1-го Листоппада 1918 року війну проти Західньої України, а в 1919 польський генерал Желіґовський „збунтувався" і „на власну руку" (насправді з наказу від Пілсудського) збройно приєднав литовський Вільнюс. Твердження польських екстремістів, що — „Без Львова і Вільнюса не може бути Польщі виявилося нісенітницею, бо існує Польща без обох тих міст. За Польщі столицею Литви було Ковно, тепер Вільнюс. За втрату східніх земель Польща дістала рекомпенсату Шлеськом і Поморям — це так звані „Відзискані Землі". Хто торочить про загрозу від Польщі щодо Львова, не знає, що Польща ніколи не заміняла би оті відзискані землі за Галичину, бо в Україні від Сяну по Дін є тільки яких 5 відсотків поляків. Тому нова польська політична думка, проповідувана цілою школою істориків-ревізіоністів прийняла принцип союзу Польщі-України і Литви проти Москви, відкинувши давню концепцію про поділ Сходу Европи між Польщу й Московщину. Офіційна політика теперішнього польського уряду, пресовим органом якого є „Ґазета виборча", послідовно підтримує самостійницький рух Литви й України.

Новітня самостійність Литви проіснувала 20 років довше, як Українська Народна Республіка. Щойно у 1940 році і Москва окупувала всю Прибалтику. Америка ніколи цієї окупації не визнала. У минулому тижні президент Буш, державний секретар Джеймс Бейкер і Конґрес пішли ще далі. Прийнявши офіційно делеґацію Литви, Латвії й Естонії під проводом литовського президента Вітавтаса Ляндсберґіса — ніхто з американських лідерів не піддавав під сумнів права тих трьох країн до державної самостійности і не солідаризувався з неділимоством Ґорбачова. Єдиною прихильною порадою було — знайти таку форму усамостійнення, щоб Кремль „зберіг обличчя".

Це величезний морально-політичний успіх прибалтійських країн і поличник для Ґорбачова, який ще рік тому танками намагався здавити тамошній самостійний рух. Прихильність Заходу здобули собі литовці ще тому, що вони не дали себе спровокувати до стрілянини проти советських вояків. Цим вони задокументували свою державницьку зрілість, яка вимагає сильних нервів, терпеливости і завжди — примату розуму, а не почувань. Невідомо, як тепер поставиться Ґорбачов до новоствореної ситуації. Формально — чули ми — у недавньому пакті між Ґорбачовим і дев'ятьма президентами республік сказано, що ці республіки, які у референдумі висловилися за виступлення з Союзу та не підписали цього пакту — можуть усамостійнитись, тільки звернути кошти советських інвестицій: як у практиці це виглядатиме — побачимо. Для України важливо, що державна верхівка ЗСА усвідомлює собі, що советська імперія не всилі зберегтися у теперішніх її кордонах.

Наталя Осока

С. ХМАРУ ЗВІЛЬНИЛИ ДО СУДУ

II.

Згідно з законом, як оперативний працівник карного розшуку, полковник Григор'єв без очевидної наявности криміногенної ситуації не мав права на такі дії, оскільки охорона громадського порядку не входила в його функції.

Свідки В. Скочко, О. Ковальчик, В. Велігорський, народний депутат Печерської Районної Ради М. Шейко, доцент Київського Політехнічного Інституту Бублик та інші заявили, що народний депутат С. Хмара діяв на підставі статті 25-ої закону про статус народного депутата СССР. Він представився і вимагав пояснень від правопорушника. Хмара також звернувся до працівників міліції за допомогою, але ті не зрушилися з місця. Щоб вирватися з оточення, полковник ударив депутата С. Хмару в живіт, хоч знав, що перед ним член парляменту. Отже полковник Григор'єв вчинив злочин, передбачений у другій частині статті 190 Кримінального Кодексу УССР, тобто вчинив насильство щодо посадової особи, яка виконує свій службовий озов'язок. Такі дії полковника обурили людей і вони затиснули його з усіх боків. Зовсім поруч були міліціянти на чолі з начальником міліції Ленінського району Києва Кондратюком і цей останній не допоміг затримати невідомого в цивільному і заборонив робити це міліціянтам, хоч невідомий в очах присутніх виглядав не як полковник, а як звичайний бешкетник. Намагаючись вирватися з оточення, невідомий розмахував парасолькою, з якої випав металевий прут з пружиною, тобто знаряддя кримінальних злочинців, носіння якого тягне за собою відповідальність за ст. 222 частина третя КК УССР. Але міліціянти і на це не зареаґували, тоді люди скрутили невідомому руки і обшукали. Так стало відоме ім'я його, вилучено пістоль і радіо. Свідки твердять, що під час цих подій С. Хмара всіляко намагався стримати людей від самосуду. Дії інших учасників затримання невідомого в цивільному, який виявився полковником міліції, були викликані крайньою необхідністю, спровоковані полковником.

Однак заарештували не полковника, а народного депутата С. Хмару і п'ятьох інших людей, які намагалися затримати правопорушника. Всі вони досі перебувають в ув'язненні і чекають на суд. Звільнено лиш Хмару.

Ось як пише про це кореспондент „Известий" С. Цікора.

„Степан Хмара не просто громадянин, якого до суду позбавили волі. Він — депутат Верховної Ради України, і хоч перебував під арештом, але його повноважень парляментарія ніхто покищо не припиняв. Ситуація, як бачите, навіть для епохи перебудови, безпрецедентна".

Суд над С. Хмарою та іншими, заарештованими у цій справі, схоже, ще більше розпалить політичні пристрасті в республіці. Довідавшись про другий арешт С. Хмари, після короткочасного перебування на волі, опозиція у парляменті перейшла до рішучих дій за звільнення С. Хмари, а 1-го травня члени Народної Ради очолили демонстрацію, яку скерували до Лук'янівської тюрми, де перебував ув'язнений депутат. Внутрішні війська намагалися зупинити похід, та страйкуючі шахтарі лягли на бруківку, і затримали міліційні автомобілі. Тільки перед стінами тюрми колону демонстрантів зупинили щільні ряди військових і міліціянтів зі щитами та іншою міліційною технікою. Звільнення С. Хмари вимагали усі верстви населення республіки. Навіть сотня депутатів-комуністів виступили за його звільнення. Очевидно, вони зробили це не від любови до свого противника, а як, думає С. Цікора, „щоб зменшити напруженість протистояння політичних угрупувань у Верховній Раді перед обговоренням таких фундаментальних для України питань, як проєкти нової конситуції і нового союзного договору".

Кореспондент С. Цікора у статті, надрукованій 9-го травня пише: „якщо суд визнає докази слідства малопереконливими, то процес з кримінального може перерости в політичний, суд над С. Хмарою — в моральний суд над депутатами — членами Компартії України, які запроторили свого колеґу в парляменті за ґрати на півроку".

С. Хмару звинувачують у перевищенні службових повноважень, розбійному нападі, пошкодженні особистого і державного майна, організації масових безпорядків тощо. Однак слідство не змогло довести що С. Хмара, Любов Жирна і полковник Григор'єв були знайомі раніше чи будь-коли зустрічалися раніше. Отож про змову не може бути мови, вважають слідчі. А адвокати вважають, що в суді треба розглядати справді лицарський вчинок С. Хмари, а не якісь кримінальні дії. Адже він прийшов на допомогу незнайомій жінці, як і належало вчи-

(Закінчення на стор. 4)

Л. К.

Київська газета з великою пошаною згадує Аллу Горську у 20-річчя трагічної її смерти

У 20-річчя трагічної смерти Алли Горської, — повідомляє Роман Корогородський у київській газеті „Вісті з України" в січневому числі, — в залі Будинку художників — влаштовано вечір, вшановуючи її пам'ять.

Не забули її кияни, виповнивши залю по береги. На сцені відтворено майстерню Алли Горської. Програму імпрези відкрила Раїса Недашківська, процитувавши вірш Василя Стуса з книжки „Палімпсести „Ярій, душе..."' А відтак пише автор цього репортажу: „Цей вечір присвячено пам'яті художниці й громадянина, чиє життя було віддане на вівтар свободи України й духовности народу".

Опісля хор „Гомін" Леопольда Ященка заспівав прощальну пісню, що її композитор і диригент написав на смерть Алли Горської. А там, — підкреслює Р. Корогородський, — „Говорили про життя і творчість. І про смерть. Незвичність і трагізм цього зібрання полягали в тому, що воно відбувалося рівно через двадцять років після насильницької смерти Алли Олександрівни. А злочин так і не розкрили. Цей трагічний мотив прозвучав і в слові Леся Танюка". Про мисткиню говорив ще Євген Сверстюк, — „звернувши увагу, — як інформує Р. Корогородський — „На новітніх неофітів на полі української культури, що з'явились у 60-их роках. Саме із середовища зденаціоналізованої інтеліґенції вийшли такі відомі українські художники, як Алла Горська, Людмила Семикіна, Галина Сверук".

Либонь ще ніхто — ні тут у діяспорі, ні там поза океаном в Україні не зміг забути оцього вандалізму, що скоївся, коли це в 1964 році у 150-річчя з дня народження Тараса Шевченка, у вестибюлі Київського державного університету виставлено вітраж гнівного Шевченка, а на центральному панно його слова: „Возвеличу малих рабів німих! Я на сторожі коло їх поставлю слово". — І вітраж цей знищено. Працювала над ним Алла Горська разом із мистцями Панасом Заливахою, Людмилою Семикіною і Галиною Севрук. Але не лиш воздвигненням оцього вітражу висловила Алла Горська свій спротив совєтській владі, її обурення слідне було і в інших її мистецьких творах. Вона й ставала в обороні заарештованих свої друзів і була душею організацій і клюбів; вона горіла громадським життям.

Знищення вітражу — факт „неприхованого вандалізму" — обговорювали на цьому ж вечорі автори його роботи і свідки його створення. Поміж ними Михайлина Коцюбинська і — автор репортажу, кажучи, що „зачитав архівні матеріяли, з яких громадськість довідалася про ганебне судилище над художниками, що творилося 1964 року, а також — документи другого святенницького конклаву інквізиторів від Спілки художників України (1968 рік), які розпинали групу митців".

Виступала зі спогадами про Аллу Горську Ніна Матвієнко, а опісля — вона ж, Марія Миколайчук, Любов Ковальська і кобзар Микола Литвин виконали кілька народних пісень. Поезію, присвячену пам'яті Алли Горської прочитала поетеса Наталія Поклад. Р. Когородський підкреслює: „Вечір був напрочуд розкутий, вільної форми. На сцені художник Сергій Шканов і режисер Віталій Корніяка створили атмосферу художньої лабораторії". Тільки, що — „Не було на сцені Віктора Зарецького, чоловіка і помічника всіх Аллиних починань — зовсім недавно він помер.... Не було майстерні і самої художниці — пише автор репортажу". Але враз і оптимістична авторова нотка: „Втішатись залишилось чудовою родиною Леся Зарецького (син Алли — Віктор), яка гідно продовжує справу своїх батьків. А ще — друзями Алли Горської, що зберегли вірність заповітам молодості".

Закінчуючи програму, шанувальники Алли Горської в пам'ять про незабутні 60-ті роки заспівали гимн Клюбу творчої молоді — галицьку народну „При каноні стояв...".

Це лиш один із фраґментів із життя жителів України на шляху до її відродження, на шляху шукання правди, висвітлення її.

Олександер Серафин

„ДРУГА СОЦІЯЛІСТИЧНА РЕВОЛЮЦІЯ"

Під таким заголовком нещодавно появилася праця Татяни Заславської. Книжка в англійському перекладі видана в 1990 році зі серії „Другий світ" університетом Індіяни. Д-р Заславська є директором Центру дослідів совєтської публічної опінії, членом АН СССР і послом до парляменту СССР. У статті „До генези перебудови в СССР" („Свобода" з 25-го січня 19991 року) я обширно повідомив читачів про її працю.

Татяна Заславська і Абель Аґанбеґіян були одні з цих, що плекали ідею суспільних і економічних реформ ще в 1970-их роках і з початком 1980-их років. Заславська зосередила свої досліди соціялістичної вітки життя, що було заборонене режимом. Вона працювала в так званому Академгородку, де досить свобідно працювало 22 наукові інститути, які були засновані у 1957 році біля Новосибірська.

У 1981 році Аґабеґіян-Заславська і їхній гурт набрали відваги, впевнилися у своїх дослідах і розпочали широкі засягом досліди совєтської економіки. Протягом наступних двох років Заславська розробила гострі обвинувачення центральної командної системи і подала арґументи в користь важливих реформ. З початком 1983 року вона пустила в обіг соціологам, економістам і правникам свою 150-сторінкову працю і її досліди стали у великій мірі основою реформ Ґорбачова. Заславська представила совєтську економіку як таку, що є на сліпій дорозі, що прямує до катастрофи. Вона твердила, що часткові реформи попередніх совєтських провідників виявилися незадовільними, і закликала до повної реорганізації системи, що охоплює адміністрацію господарства. Заславська запропонувала дати працівникам широке поле дії, щоб вони були більш продуктивними. Не зважаючи на її критицизм системи за її ринкові відносини і ціни товарів, які не відображують їх вартости, вона виразно не рекомендувала ринкової економіки.

Книжка написана в 1989 році з постскриптум 1990 року. В роках її писання, книжка представляла надзвичайні події, що нуртували тоді в СССР. Читаючи її сьогодні бачимо її застарілість і тому її вартість вже значно менша, бо спостерігачі перебудови пережили і переживають її розвиток і занепад щоденно так що знають її історію. Не зважаючи на це, в праці Заславської находимо детальне зображення економічної, політичної, соціологічної і екологічної ситуацій, які існували в СССР перед 1985 роком і власне вони спонукали перебудову, що започаткував Ґорбачов шість років тому. Далі, Заславська рекомендує свою стратегію по лінії теорії Маркса і Леніна — праґматична суміш ринкової економіки з центральним наглядом, наслідком якої має бути осягнення більше соціяльного задоволення.

Д-р Заславська називає перебудову соціялістичною революцією спрямованою на покращання соціялізму. Вона також пропонує політичну демократизацію, як ґарантію устійнення економічних і соціяльних змін. Це її третя більша праця, в якій вона подала свої думки відносно соціяльної структури, характеристики і цілей, які вона вважає необхідними в революційній перебудові СССР. Радикальна, як на свій час, інтерпретація перебудови її чільним інтелектуалом.

У своїй праці Заславська наводить також історію, та проводить аналізу відносин країни і подає політичні арґументи. Вона бачить перебудову у її широкому історичному понятті, не тільки як програму, яку потрібно виконати, але як цілий комплексний процес часто змінний потребами життя. Її аналіза в'яже совєтську економію до її соціяльної структури, підкреслюючи при тому історичні і соціяльні коріння, підстави до теперішньої економічної кризи і її вплив на політичне життя, споживчий ринок і соціяльну репродукцію. Вкінці Заславська подає основні цілі радикалів перебудови у межах зростаючої конфронтації, другу соціялістичну революцію спрямовану на здійснення мрій 1905, 1917 і 1920-их років, посилених здобутками знання з совєтського і світового досвіду за останні десятиріччя.

На думку Заславської, сьогодні рівень дослідів в СССР не відповідає рівневі сучасних вимог. Історія, політична економія, право, соціологія і політичні науки ще не дають відповідей на більшість питань їм поставлених і тому не можуть дати ефективну допомогу в підсиленні применення перебудови. Перебудова проходила повільніше і з більшими трудноацами ніж було передбачено. Вона стрінула з однієї сторони сильний консерватизм та інертність робочої сили, а з другої сторони урядову навмисну опозицію партійного апарату, який змагається до втримання попереднього ладу. Зчасом стало ясно, що реформи не матимуть позитивних наслідків доки партія матиме в своїх руках справи суспільні і господарські.

Недавно, Заславська написала листа до Ґорбачова, в якому протестує проти його теперішньої політики. Вона також висловила свій жаль про невдалу перебудову із знаменним ствердженням: „Справді, на жаль, не розв'язано ані однієї соціяльної проблеми, ба навіть ані однієї не зменшено".

МІЖНАРОДНА АМНЕСТІЯ, провоохоронна організація, головна квартира якої знаходиться в Лондоні, Англія, обвинуватила індійську поліцію в масових вбивствав сікхів у провінції Пунджаб, яка охоплена сепаратистичним рухом. В обвинуваченні говориться, що вбивству сприяє індійський федеральний уряд, який прийняв навіть спеціяльний додаток до закону, на підставі якого суди не мають права карати поліціянтів,які працюють, мовляв, в тяжких обставинах в Пунджабі. Значить, кажуть представники Міжнародної Амнестії, уряд є співвідповідальний за масові вбивства сікхів, число яких переходить в тисячі. Поведінка індійської поліції не має прецеденту в світі. Наприклад, 9-го травня поліціянти відкрили вогонь з автоматичної зброї по групі мешканців провінції Кашмір, у якій за відділення від федерації іде також боротьба на різних рівнях. Загинуло 14 осіб і 28 були поранені.

Володимир Жила

ЛЮДИНА ГЛИБОКОЇ ВІРИ

Ярослав Пелікан, „Confessor Between East and West: A portrait of Ukrainian Cardinal Josyf Slipyj, William B. Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids, Michigan, 1989, 249 p.

II.

Що торкається Берестейської унії, то Кардинал Сліпий вважав, що ознакою її наближення був Флорентійський Собор, що згодом став основною і провідною подією для майбутніх поколінь. Він склав передумови можливого припинення ворогування, бо в ході дебат крім підкорення і компромісу появився новий елемент — заміrення як третій можливий шлях до інтелектуального об'єднання Сходу й Заходу.

Владика Йосиф, — як стверджує проф. Пелікан, — вважав себе Слугою Божим, але, здається, найбільш відповідним для нього було таки Ісповідник віри й так він назвав себе в одній з промов перед Папою Павлом VI. Цей останній, захоплений вченістю Кардинала в листі, висланому через державного секретаря Ватикану, — як пише проф. Пелікан, — назвав праці його „могутнім вкладом у теологічну науку". Також інший римський колеґа Блаженнішого схвильований його працями, назвав їх „науковими дисертаціями", „глибокими студіями молодої людини". І саме в цих студіях, дисертаціях та в інших коротших монографіях і статтях на теологічні теми проявився Владики Йосифа „Томізм з слов'янським наголосом". Цей Томізм, як він стверджував підтримує патристичну теологію, гармонізуючи й пояснюючи те, що отці Церкви сказали більш-менш ясно. Владика Йосиф схилявся до думки, що „уклад розуму в сприйманні науки" міг бути перешкодою у східньозахідньому порозумінні. „Але тут же ставало ясним, — пише проф. Пелікан, — що коли Сліпий під час своїх останніх двох десятиліть зустрічався з суворим Томізмом, який не мав зовсім зрозуміння для східньої традиції, то він усвідомлював собі наскільки був визнавцем Сходу — томістом, або й ні.

Блаженніший високо цінував теологічні студії не тому, що вони його цікавили й захоплювали, а тому, що він вбачав у них силу, яка скріплювала українську науку та ставила її на однаковий п'єдесталь з наукою Заходу.

Проф. Пелікан присвятив увагу й стосункам Владики Йосифа з Східньою Конґреґацією. Він пише, що ці стосунки не були легкі, а бурхливі. Владика Йосиф боровся, як він часто говорив, проти римської „ментальности", — яка, як стверджує проф. Пелікан завжди розглядала Українську Католицьку Церкву як залежну колонію, а не як самостійну Церкву-сестру. Прикладом може послужити факт небажання Риму, щоб Українська Греко-Католицька Богословська Академія присуджувала докторські ступені, не зважаючи на те, що студенти цієї ж Академії без труднощів здобували докторати в польських, чеських, німецьких і російських університетах.

Повернувшись з совєтського заслання, — як пише проф. Пелікан, Митрополит Йосиф з великою енерґією приступив до посилення української науки в розсіянні. Тоді побудовано Український Католицький Університет та відкрито його філії в різних країнах українського поселення. Митрополит звернув пильну увагу також на наукові публікації. Тут, дотримуючись німецької філософії, він вважав, що викладання в університеті мусить бути нерозлучно зв'язане з дослідами й публікаціями.

Як совєтський в'язень, не зважаючи на їхній фізичний і моральний терор, пише проф. Пелікан, — Митрополит Сліпий завжди почувався незвичайним в'язнем.

Наприклад, у його кореспонденції з Михайлом Підгорним, першим секретарем Української комуністичної партії в справах зажалень, він виявляв відвагу й відвертість, не зважаючи на те, що останній мав над ним буквально право життя і смерти. Він писав, — цитую за проф. Пеліканом: „В Академії Наук ми не є на тому самому рівні, бо під кожним оглядом ми є без порівняння різні своїм статусом. Ви державний міністер, а я в'язень без будь-яких прав. Я науковець, не політик, я — Митрополит. Ви тим часом не науковець, а політичний провідник, що має в своїх руках усю фізичну силу". Прочитавши це треба подивляти мужність цього „найвищого в'язня", що мав сміливість сказати своєму ворогові правду в очі.

Як Митрополит в екзилі, Владика Йосиф не завжди почувався добре, часто в своєму обурені й роздратуванні, зокрема поведінкою римських чинників, — як пише проф. Пелікан, — він заявляв з пересадою, що ніколи не зазнавав таких труднощів від атеїстів у Совєтському Союзі, як зазнає тепер від братів католиків та від духовенства в Римі. Уже за понтифікату Папи Івана Павла II, Патріярх Сліпий обновив прохання, щоб не жертвувати українською Церквою в справі детанту з Москвою: „Nihil de nobis sine nobis".

Владика Йосиф Сліпий дуже дорожив титулами й вони мали для нього велике значення, зокрема церковні. Але не менше цікавили його прероґативи, що виходили з цих титулів. Владика Йосиф дуже дорожив титулом „патріярх", який вживав та який вживала українська діяспора, але якого Рим йому ніколи не признав. Як Верховний Архиєпископ він вважав, що має право скликати синоди, тим часом ватиканські чинники й в цьому не хотіли поступитися, що часто викликало у Владики Йосифа обурення.

Як Митрополит, Кардинал і патріярх, Йосиф Сліпий боровся з Ватиканом, обороняючи східній характер церковної літургії і то в галузі канонічного права та навіть самої доктрини, твердо обстоюючи права і привілеї Києво-Галицької Митрополії та пропаґуючи ідею патріярхату в Києві, або, як це тимчасово мусило бути Патріярхату Києва, хоча в Римі.

Під кінець свого життя Патріярх Сліпий, — як пише проф. Пелікан, — почав говорити про українську Церкву як міст поміж Сходом і Заходом, але в той же сам час почувався дуже погано, коли йому дорікали, що Українська Греко-Католицька Церква стала перепоною в екуменізмі між Сходом і Заходом. Це питання заслуговує особливої уваги й ширшої дискусії. Проф. Пелікан лише згадав його.

Своє життя і діяльність, здається, таки найкраще схарактеризував, як пише проф. Пелікан, сам Патріярх і то в останньому абзаці свого заповіту. Він писав: „Ця любов Христа, ця любов святої Церкви, яка є його містичниим тілом, ця любов нашої улюбленої української Церкви, яка є невід'ємною частиною універсальної християнської родини, ця любов нашого улюбленого українського народу з його духовим і матеріяльним багатством універсального значення — ця любов позначила мету мого життя, мої думки, мою працю однаково на волі, як і у в'язниці".

Закінчення буде.

Докінчують будівництво церкви в селі Тростянець

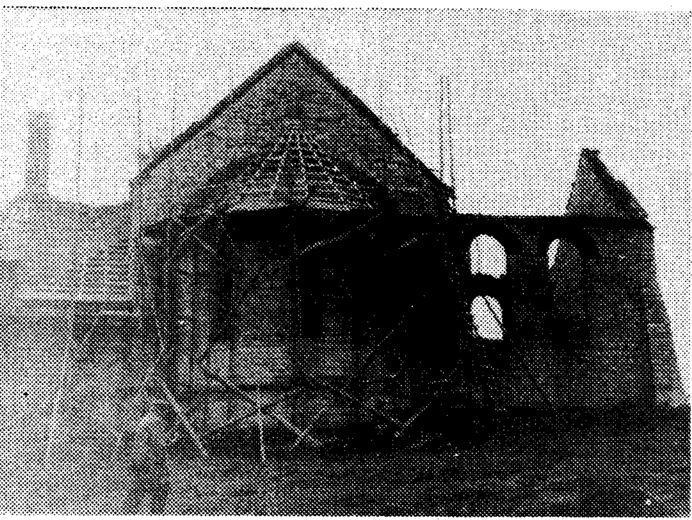
Звертаємось до всіх колишніх жителів села Тростянець Золочівського району Львівської області, їхніх родин, краянів сусідніх сіл, Золочева та всіх людей доброї волі допомогти завершити будівництво церкви у селі Тростянець, яка стоїть вже 50 років не закінчена.

У 1989 році, зразу ж після офіційного відкриття дверей до старенької дерев'яної церковці, громада вибрала церковний будівельний комітет, який приступив до зреалізування того священного діла — докінчення нової церкви. 26 березня ц. р. ми отримали особливою поштовою доставою (спешел делівери) листа. Зміст цього листа подаємо без змін:

Першим словом Вас вітаєм, Шановне Українське Товариство, Слава Ісусу Христу! Прийміть сердечний привіт та щире поздоровлення і низький уклін від неньки України та від церковного греко-католицького комітету с. Тростянець. Шановні брати і сестри по вірі і нації. Ми одна нація і одна кров і про одну думу думаєм, як поставити на ноги неньку Україну і Католицьку церкву. Ми вже маємо на папері Україну, а на факті ні. Ми віримо, що Ви там за океаном знаєте про наші політичні зміни і надіємось, що ваші мрії і думи сходяться з нашими, а саме: дочекатись кращої долі Україні. Наша вся надія на Бога і віримо, що Бог допоможе цьому багатостраждальному українському народові, який натерпівся страшних мук по тюрмах і на каторжних роботах в холодному, далекому Сибірі. Не всі повмирали і тепер разом з нащадками взялись за відбудову церкви. Церква в с. Тростянець почала будуватись в 1925 р. 10 років фундамент стояв без мурів. У другій половині 30-их років відновилась будова мурів і була закінчена 1939 року і так мури церкви простояли 50 років. В минулому році силами греко-католицької громади с. Тростянець відновилась будова церкви, але ми не маємо стільки грошей, щоб закінчити повністю будову. Отож звертаємось до Вас з великою просьбою: може нам допоможете, брати і сестри, які виїхали з рідного села Тростянець і навколишніх сіл — Ікавів, Обертасова Монастирок, Козаки, Струтин, Підлипці та всі люди доброї волі. Ми будемо вдячні за Вашу допомогу і будем молити Бога за Ваше здоров'я і Ваших дітей.

Настоятель греко-католицької церкви с. Тростянець — Степан Жуковський. Склад церковного комітету: голова — Дмитро Бурдик, голова ревізійної комісії — Віра Стецько, касир — Марія Пащак.

Члени комітету: Михайло Стрихар, Андрій Крутиголова, Богдан Чиж і Володимир Гнатів.

Так виглядає незавершена будова церкви у с. Тростянець Золочівського району Львівської області.

За інформаціями слід звертатись до Михайла Березовського, сина Данила. Його адреса: Michael Berezowsky, 330 Woodbridge Lane, Ortonville, Mich. 48462; телефон: (313) 627-3947.

Усі пожертви на церкву в селі Тростянець проситься висилати (не готівкою) на нищеподані адреси наших кредитівок в Дітройті на конто: село Тростянець, Михайло Березовський, і це дописати на окремій картонці. Інші форми і спосіб — це безпосередня висилка пожертв до церковного комітету, або до рідних, або іншою дорогою, як рівно ж на мою адресу. Зібрані фонди будуть доставлені до села Тростянець цього літа. За всі пожертви будуть вислані своєчасно поквітовання.

За словами філософа: Як не ти, то хто? Як не тепер, то коли?

Михайло Березовський

Наші кредитівки в Дітройті і їхні адреси: Ukrainian Selfreliance Credit Union, 26791 Ryan Rd., Warren, Mich. 48091; tel., (313) 756-3300; Ukrainian Future Credit Union, Warren, Mich 48091; tel.: (313) 757-1980.

Його творчість...

(Закінчення зі стор. 1)

які наша мисткиня збирала, їздячи по селах. Користуючись тим, що ми залежні від кіностудії Довженка, праців ники останньої, позичивши ці костюми від нас і, крім того, отримавши за користування апаратурою великі гроші, тепер не хочуть нам ці костюми віддавати. Щоб уникнути таких казусів, які перешкоджають праці „Джерела", ми повинні мати свої власні технічні засоби.

— Прошу розповісти про основні напрями Вашої творчости.

— В основному я знімаю козаче кіно на літературному матеріялі. Як наприклад, можу навести фільм „Поки є час", за сценарієм, створеним мною спільно із Станіславом Тельнюком. Це ж стосується і фільму, який я привіз для показу до Америки — „Чорна доли на". Знятий він за романом Юрія Мушкетика „Яса"; його дія розгортається в XVII столітті, головні теми — боротьба українського народу з турками, подвиг кошового Отамана Івана Сірка, любов. Цікавлять мене історичні постаті — Сагайдачний, Мазепа та інші. Пляную на козацьку тематику знімати фільми різних жанрів — детектив, мелодраму, кінокомедію.

— Які ще теми знаходять відображення у Вашій творчості?

— Очевидно, я не обмежуюся тільки до козацької тематики. Маю багато хронікальних задумів — наприклад, про Холодний Яр. Прийшов час розповісти людям в Україні правду. В зв'язку з тим я працюю над фільмом про УПА. В школі нас вчили: „Існують бандерівці і націоналісти; це — кубло ворогів. От ми тут комуністичну державу будуємо, а вони нам тільки перешкоджають. Вони — вбивці і кати..." І от тепер я хочу створити спочатку хронікально-документальний фільм, а потім на цьому ж матеріялі — художній. З цією метою зустрічаюся в Америці з очевидцями, збираю свідчення, матеріяли. Глибоко вивчаю психіку підлітків — адже в складі УПА було багато підлітків. Досліджую співставлення різних категорій — наприклад, підліток і зброя, війна і людина. В першу чергу треба робити кіно для підлітків і дітей, щоб виховувати нашу молодь. Крім того, саме підлітки в Україні найчастіше відвідують кінотеатри.

— Чи Ви працюєте також над дитячим кіно?

— Очевидно. Пляную створити фільми на основі казок, таких, як „Коза-дереза", „Лис Микита" та інші. Надзвичайно важливим вважаю створення відео-абетки української мови. Оглядаючи кольоровий, яскравий фільм, дитина заці кавиться і підсвідомо запам'ятовуватиме літери. Особливо це потрібне українським дітям із зрусифікованих родин. Поступово так дитина вивчатиме українські пісні, думи, оглядатиме краєвиди рідної землі, далі до того додасться історія, географія, огляд тваринного світу території України. Все українською мовою. Та для дітей я створюю не тільки кіно. Написав три книжки про козаччину, а всього пляную написати біля 50-ти дитячих книжок на різні теми. Хочу створити для наших дітей комп'ютерні гри на українську тематику. Крім того, ми маємо зараз привернути до себе увагу всього світу. І в майбутньому, випускаючи комп'ютерні програми з козацькою, наприклад, символікою, ми могли б нею зацікавити і зарубіжних дітей — адже козак — це поняття екзотичне для людей інших національностей, щось таке, як для наших дітей індіяни. Тим самим ми будемо на себе звертати увагу і привчати чужинців до думки, що Україна — самобутня країна, а не провінція Росії.

Мистець розповів про безліч своїх ще інших цікавих задумів, про свою багатогранну творчість, яка іде в ногу з часом і направлена на найбільш насущні проблеми.

Бажаючим сприяти кіностудії „Джерело" в придбанні технічних засобів слід звертатися до організації „Відео-пролог" (201) 622-0542.

Час змінився і творець має тепер можливість „розпростерти крила" і творити на благо свого народу. Це захоплює його всеціло і працює він, не покладаючи сил. А нагородою є те, що його фільми потрібні людям; вони не сходять з екранів України, значить, цікаві, значить, захоплюють.

УРЯД ГРУЗІЇ ПОВІДОМИВ офіційно, що у висліді землетрусу, який навістив цю республіку минулого тижня, загинуло 144 особи, а 67,000 осіб втратили дах над головою, тобто втратили свої житла. Згідно з цими інформаціями одна місцевість була цілковито знищена і її не можна буде відбудувати.

Київський...

(Закінчення зі стор. 1)

увагу слухачів, особливо пісні Білаша „Пісня з далекого краю" та „Два кольори", Лепкого „Ой, видно село", стрілецька „Гей, ви, стрільці січові", Чарнецького „Ой, у лузі червона калина", на слова Шевченка „За байраком байрак" та блискуче аранжування під назвою „Гуцульська мозаїка", яка заповнила залю барвами мелодій та бадьорістю. Після цього та гучних овацій „Міс Союзівка" Марта Куропась передала подяку і квіти виконавцям.

Ось які враження з концерту виніс дириґент з Дітройту Кирило Цепенда: „Явір" — це один з найкращих мистецьких ансамблів в повному розумінні цього слова. Виконавці володіють професійно вишколеними голосами, програма виховно-патріотична, а наші народні пісні виконані прекрасно! Слухати цей квартет — велика мистецька насолода. Обов'язково прийдіть на концерт, бо словами не можна висловити те враження, яке викликає „Явір" у слухача. З української преси ви знаєте про їхнє турне по Америці та Канаді... Прийдіть самі і запросіть Ваших приятелів! Ви не пожалуєте!

У ПЕРШУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ ВІДХОДУ У ВІЧНІСТЬ моєї найдорожчої ДРУЖИНИ

бл. п.

РОМИ БЛАЩУК ДМИТЕРКО

буде відправлена

ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА

у вівторок, 28-го травня 1991 р. о год. 7:30 ранку в церкві свв. Володимира й Ольги в Чикаґо, Ілл.

Про молитви за спокій душі покійної просять

МУЖ І СИН з родиною

Ділимося сумною вісткою з рідними і знайомими, що в суботу, 11-го травня 1991 р. по довгій і тяжкій недузі відійшов від нас у Вічність на 65-му році життя наш найдорожчий син і друг

бл. п.

інж. ЮРІЙ ОЛЕКСІЄВИЧ ПОВСТЕНКО

відомий популяризатор української культури, зокрема української музики.

ПАНАХИДА у вівторок 14--го травня 1991 р. о год. 7-ій веч. в Renaldi Funeral Home, 11800 New Hampshire Ave., Silver Spring, Md.

ПОХОРОН в середу 15-го ц. м. зтого ж похоронного заведення до церкви св. Андрія у Silver Spring о год. 9-ій рано (15100 New Hampshire Ave.), а опісля на український православний цвинтар св. Андрія Первозванного в С. Бавнд Брук, Н. Дж.

У великому горю:

АНАСТАЗІЯ МАТВІЇВНА ПОВСТЕНКО — мати
і РЕНАТА БАБАК

Ділимося сумною вісткою з усією Українською Громадою в Америці, що дня 11-го травня 1991 року відійшов у Вічність по довшій недузі на 65-му році життя наш приятель,

бл. п.

інж. ЮРКО ОЛЕКСІЄВИЧ ПОВСТЕНКО

член Ради Директорів „Українського Національного Хору", любитель та знавець українського співочого мистецтва, основник Мистецької Фундації, громадський діяч, автор багатьох статтей на політичні та мистецькі теми, рецензент, організатор величавих і дуже успішних концертів (у 50-ліття Великого Голоду, 1000-ліття Хрищення України) та інших.

ПАРАСТАС у вівторок, 14-го травня 1991 р. о год. 7-ій веч. в похоронному заведенні Rinaldi, 11800 New Hampshire Ave., Silver Spring, Md.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ в середу, 15-го травня 1991 р. о год. 9-ій рано в церкві св. Андрія,15100 New Hampshire Ave., Silver Spring, Md., а відтак на православний цвинтар св. Андрія в So. Bound Brook, N.J.

Опечаленій матері, родині та приятелям складаємо вислови глибокого співчуття.

Рада Директорів
Мистецьке Керівництво
Управа та Членство
Українського Національного Хору
Філядельфія — Вашінґтон

Ділимося сумною вісткою з родиною, приятелями і знайомими, що дня 12-го травня 1991 р. в ранніх годинах відійшов у Вічність наш найдорожчий батько і дідусь

бл. п.

МИРОН СУРМАЧ, ст.

на 98-му році трудолюбивого життя, один з найстарших українських піонерів Америки і власник відомої книгарні „Сурма" в Ню Йорку.

Тіло Покійного спочиває в похоронному заведенні Петра Яреми при 129 Схід 7-ма вул. в Ню Йорку.

ПАНАХИДА за спокій душі Покійного у вівторок, 14-го травня 1991 р. о год. 7:30 веч.

ПОХОРОН у середу, 15-го травня 1991 р. о год. 9:30 рано з того ж похоронного заведення до церкви св. Юра в Ню Йорку, де буде відслужена св. Літургія, а відтак на український православний цвинтар св. Андрія Первозванного в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

У глибокому смутку:

дочка — ЯРОСЛАВА
син — МИРОН, мол. з дружиною МАГДАЛИНОЮ
внуки —
МИКОЛА
ДАРІЯ
і МАРКІЯН

ближча і дальша родина в Америці й в Україні.

МІНІСТЕР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ СССР Александер Безсмертних, прибувши до Амману в Йорданії, стрінувся там з демонстраціями і вимогами, щоби Совєтський Союз використав жидівську еміґрацію для застосування тиску на уряд прем'єр-міністра Їцака Шаміра, щоб він припинив колонізувати окуповані арабські землі будови для новоприбулих жидів з СССР. Вимоги демонстрантів підтримав також міністер закордонних справ Йорданії Таґер Масрі. Політичні спостерігачі кажуть, що Кремль, покликаючись на підтримку йорданського міністра, може застосувати тиск на Єрусалим у справі Палестини.

В КУВАЙТІ ПІДГОТОВЛЯЮТЬ політичний процес над тими особами, які під час іракської окупації співпрацювали з окупантами. Поінформовані особи кажуть, що прокуратура обвинувачує у співпраці з іракцями понад 700 осіб. Група охоронців зажадала від уряду ґарантії юридичних і людських прав для їхніх клієнтів, бо в іншому випадку вони відмовляться брати участь в процесі і розголосять цю справу в цілому світі. До іракської аґресії в Кувайті жило там народжених 150,000 палестинців, більшість з яких підтримували і підтримують Палестинську Визвольну Оргнізацію, а ПВО співпрацювала з диктатором Іраку Саддамом Гуссейном.

Важлива річниця „Козуба"

У цьому році осінню Культурно-Мистецьке Товариство „Козуб" відмічує 35 років культурної праці для української громади міста Торонто і поза ним. Збігаються дві гідні уваги річниці: століття поселення українців у Канаді, а друга, це скромна але важлива праця „Козуба" для розвитку і збереження культурних надбань нашого народу. Звичайно, що розвиток культури і мистецтва паралельно також відбувався у подібних товариствах, але згадані дві ювілейні річниці збігаються і тому „Козуб" матиме окреме відмічення.

За товариством понад 300 вечорів з різноманітною тематикою і виступами визначних діячів відомих у літературі, поезії та інших ділянках української культури. Учасники горді, що працюючи чи студіюючи знаходили вільний час для проб у хорових, танцювальних, театральних та музично-вокальних виступах. Цю велику і корисну працю „Козуб" відмітить ювілейним Альманахом з хронологією 35-літньої праці.

Нові покоління, не дивлячися де вони проживають, у Канаді, Україні чи інших країнах поселення наче в дзеркалі побачать нашу працю, тематику, дискусії і побажання слухачів на майбутнє. Побіч хронології вечорів, велику частину у книжці присвячено членам, які відійшли із наших рядів і не діждалися радісних днів національного пробудження в Україні. Їхня праця у різних ділянках рідної культури була шанована українською громадою не тільки в Торонто, але в цілій Канаді й поза Канадою, і боляче, що вони передчасно відійшли у вічність.

Про них у книзі написані статті і цікаві спомини ілюстровані фотографіями та репродукціями картин. Тираж книжки не надто великий, але кошти друку багато більші, як ми сподівалися.

Це тому, що книга у полотняній оправі зі золотим витиском. Віримо, що спільним зусиллям української громади зуміємо подолати фінансові труднощі і книга буде цінним вкладом до історії українського поселення у Канаді, а також пам'яткою нашим землякам в Україні.

Управа „Козуба"

С. Хмару...

(Закінчення зі стор. 2)

нити справжньому чоловікові.

Згідно з останнім повідомленням Української Незалежної Інформаційної Аґенції „Республіка" (УНІАР), суд над С. Хмарою та іншими п'ятьма особами відкладено до 15-го травня. Можливо це пов'язано зі станом здоров'я С. Хмари.

ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛОК

У статті Володимира Сушка п.з. „Наш княжий город Перемишль", („Свобода" з 2-го травня) на ст. 2 у першій колонці, рядок 89-ий згори має бути „1984", а не „1948"; у другій колонці в рядку 32-му між словами „творило" і „на сході" пропущено слова: „неначе жмут промінів — вулиць, які збігалися в одному місці", а в рядку 92-му треба читати „буллю", а не „було". — Ред.

● РОЗШУКИ ●

Любко Захарієсевич з Івано-Франківськ, вул. Жукова 9/59, УССР пошукує **БОГДАНА ЧАЙКІВСЬКОГО, внука тети Розалії зі Львова і БОГДАНА КЛЕВАКА, правнука. Хто знав би про них, або вони самі прошу писати:**
Sophia Halushka
17225 Pinebrook Drive
Silver Spring, Md. 20904, U.S.A.